

**PROGRAM
PROFILAKTYCZNO-
WYCHOWAWCZY
GMINNEGO PRZEDSZKOLA
W BRUDZEWIE**

Wstęp

Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa dzieciom stanowi podstawowe zadanie, przed którym stoją nauczyciele i rodzice. Albowiem w każdym działaniu podejmowanym w przedszkolu czy w domu, staramy się wyeliminować wszelkie zagrożenia i niebezpieczeństwa. Wraz z rozwojem dziecka i jego samodzielności musimy coraz bardziej liczyć się z koniecznością wyposażenia go w umiejętność przewidywania zagrożeń, unikania ich, a jeśli już zaistnieją – w zdolność do radzenia sobie z trudną sytuacją.

Przedszkole troszczy się nie tylko o wychowanie dzieci, ale prowadzi również działania profilaktyczne, gdyż wychowanie i profilaktyka to procesy współistniejące i uzupełniające się nawzajem.

Profilaktyka to ogół działań zapobiegających niepożądanym zjawiskom w rozwoju i zachowaniu się ludzi. W medycynie sprowadza się do zapobiegania chorobom, propagowania zasad racjonalnego żywienia, hartowania organizmu, prawidłowego łączenia pracy z wypoczynkiem oraz stwarzania warunków sprzyjających rozwojowi organizmu; w pedagogice – do zapobiegania powstawaniu u dzieci niepożądanych przyzwyczajień i postaw, błędów w uczeniu się lub wad postawy ciała; w pewnym znaczeniu, każde pożądanego oddziaływanie pedagogiczne jest jednocześnie działaniem profilaktycznym, wytwarzając, bowiem jakieś wartościowe cechy, jednocześnie zapobiegamy powstawaniu cech niepożądanych lub ich utrwaleniu.

Założenia programu

Dziecko w wieku przedszkolnym charakteryzuje słaba spostrzegawczość, rozproszona i mimowolna uwaga, niski poziom myślenia przyczynowo-skutkowego, słaba orientacja przestrzenno-czasowa, skłonność do ryzykownych, nieprzemyślanych, żywiołowych decyzji. Mała sprawność w wyobrażaniu sobie możliwych skutków podejmowanych działań w połączeniu z niewielkim doświadczeniem życiowym i wąskim zasobem wypróbowanych technik radzenia sobie z różnego rodzaju problemami, stawia dzieci w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia znacznie częściej niż osoby dorosłe.

Podstawowym warunkiem prawidłowej realizacji jest znajomość psychofizycznej sylwetki dziecka w wieku przedszkolnym oraz świadomość znaczenia systematycznych oddziaływań w procesie kształtowania się właściwych i trwałych postaw.

Wszystkie te cechy wskazują na kierunek oddziaływań wychowawczo-dydaktycznych, na konieczność wyrobienia u dzieci określonych umiejętności, sprawności i nawyków niezbędnych w przygotowaniu do dalszego życia, by unikać, zapobiegać i możliwie sprawnie pokonywać niebezpieczeństwa.

Program jest dostosowany do potrzeb rozwojowych wychowanków i wynika z przeprowadzonej diagnozy. W swych oddziaływaniach jest skierowany na dzieci, nauczycieli i rodziców.

Cele ogólne tego programu to:

- nabywanie umiejętności przeciwstawiania się złemu traktowaniu fizycznemu i psychicznemu,
- wykształcenie u dzieci świadomej umiejętności skutecznego radzenia sobie w sytuacji zagrożenia,
- usprawnianie motoryki narządów artykulacji i doskonalenie sprawności mięśni artykulacyjnych,
- zdawanie sobie sprawy z konieczności przestrzegania zasad warunkujących bezpieczeństwo własne i innych,
- upowszechnienie wiedzy o zdrowiu i właściwych zachowaniach mu służących i promocja zdrowego stylu życia,
- zapobieganie agresji wśród przedszkolaków,

Głównym zadaniem przedszkola w realizacji założonych celów jest:

- pokazywanie, jak mogą to zrobić,
- zachęcanie dzieci do pokonywania trudności,
- wywoływanie chęci akceptacji siebie i utrwalania własnego optymizmu niezbędnego w kształtowaniu pozytywnych postaw i zachowań,
- wskazywanie różnych rodzajów aktywności przydatnych dla wszechstronnego rozwoju.

Metody pracy

W realizacji programu wykorzystuje się różnorodne metody, przede wszystkim aktywne, by umożliwić dzieciom aktywne doświadczenie i przeżywanie tego, co jest tematem zajęć. Wprowadzać można różne techniki, dostosowując je do wieku dzieci, zainteresowania tematem, umiejętności radzenia sobie z przedstawionymi problemami i poziomu ich aktywności.

Poniżej wymieniono najważniejsze metody, które są pochodną celów i zadań, jakie stawia się w profilaktyce i w całym procesie wychowania:

- metody aktywizujące – które w trakcie różnorodnych zabaw z dziećmi tworząc specyficzne sytuacje i okazje edukacyjne, mogą wykorzystywać w naturalny sposób dziecięcą twórczą ekspresję; istnieje cała gama metod aktywizujących dzieci, np. drama, narracja, techniki twórczego myślenia oraz analogia personalna, fantastyczna i symboliczna, a także konkursy i rozmaite techniki plastyczne.
- metoda utrwalania pożądanых zachowań – która polega zarówno na powtarzaniu pewnych czynności oraz zachowań w określonych sytuacjach edukacyjnych, jak i na wykorzystywaniu okazji edukacyjnych, spontanicznie prowokowanych przez dzieci,
- metoda przekazu wiedzy – dotycząca sposobów informowania, wyjaśniania i instruktażu, w której nauczyciel oddziałuje na świadomość dziecka; istotna jest zwłaszcza w nowych sytuacjach, gdy brak dzieciom odpowiednich doświadczeń, np. wyjście poza teren przedszkola,
- metoda organizacji środowiska – według, której podejmowane są przez nauczyciela działania w odniesieniu do właściwej organizacji życia codziennego dzieci i środowiska oraz prezentacja odpowiednich wzorów osobowych,

Kreatywna postawa nauczyciela pozwala na przekazywanie dziecku niezbędnych wiadomości i wdrażanie pewnych pozytywnych przyzwyczajzeń i nawyków, a także na podjęcie prób „uświadomienia” sobie przez samo dziecko ich znaczenia – w odniesieniu do jego własnego życia, nie przez pryzmat konieczności wymaganej przez dorosłych, lecz jako „wartości” dla niego samego. Najważniejsze, bowiem jest wyjaśnienie dziecku (stosownie do jego wiedzy i wieku) konieczności oraz sensu określonych form zachowań. Znaczącą rolę odegra tu tworzenie swoistego kodeksu postępowania w określonych sytuacjach, czy to w formie graficznej, czy umownej, oraz wspólne ich respektowania (przez nauczyciela, dzieci i inne osoby). W przypadku nauczyciela wzorzec osobowy będzie przemawiał do dziecka bardziej niż słowo.

Zagadnienia

Program obejmuje następujące zagadnienia:

1. Kontakty z dorosłymi.
2. Bezpieczeństwo na drodze.
3. Bezpieczeństwo własne i innych na terenie przedszkola.
4. Zdrowy styl życia.
5. Agresja i przemoc.
6. „Gimnastyka buzi i języka przedszkolaka” – profilaktyka logopedyczna.

W ramach współpracy z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Turku z zakresu edukacji prozdrowotnej przedszkole realizuje następujące programy i akcje:

„Czyste Powietrze Wokół Nas”

- a) organizacja i prowadzenie działań związanych ze „Światowym Dniem bez Tytoniu” – 31 maja
- b) organizacja i prowadzenie działań związanych ze „Światowym Dniem Rzucania Palenia” – trzeci czwartek listopada

Celem realizacji programów w przedszkolu jest:

- wzrost kompetencji rodziców w zakresie ochrony dzieci przed ekspozycją na dym tytoniowy,
- zwiększenie umiejętności dzieci w zakresie radzenia sobie w sytuacjach, gdy przebywają w zadymionych pomieszczeniach lub gdy dorośli palą przy nich tytoń,
- wykształcenie umiejętności rozpoznawania różnych źródeł dymów,
- wykształcenie umiejętności rozpoznawania różnych dymów, w tym „wydobycie” dymu papierosowego,
- zwiększenie wrażliwości dzieci na szkodliwość dymu papierosowego,
- zwiększenie wiedzy na temat skutków palenia papierosów,
- zwiększenie wrażliwości dzieci na miejsca, w których mogą być narażone na dym

„Mamo, Tato – co wy na to”

- podniesienie poziomu wiedzy rodziców i opiekunów na temat wybranych elementów rozwoju emocjonalnego, psychicznego i społecznego dzieci 5-6 letnich.
- uwrażliwienie rodziców na ich kluczową rolę w rozwoju własnego dziecka.
- ukształtowanie prawidłowych nawyków i umiejętności prozdrowotnych wśród dzieci 5-6 letnich, ich rodziców i opiekunów.
- uświadomienie rodzicom i opiekunom ich roli w kształtowaniu prawidłowych nawyków prozdrowotnych u dzieci.
- przekonanie rodziców i opiekunów o słuszności podejmowanych działań profilaktycznych w domu i w środowisku przedszkolnym, które służą poprawie i umacnianiu właściwych zachowań sprzyjających zdrowiu fizycznemu, psychicznemu i społecznemu.
- zachęcenie do wspólnego spędzenia czasu rodziców/opiekunów z dziećmi w trakcie rozwiązywania zadań.

„Skąd się biorą produkty ekologiczne”

- celem programu było zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat,
- główne założenie programu to zrozumienie czym jest rolnictwo i produkty ekologiczne, kształtowanie umiejętności wyboru produktów ekologicznych, propagowanie zdrowego stylu życia i zwiększanie wiedzy i świadomości przedszkolaków o nawykach higieniczno-zdrowotnych,
- podczas realizacji zajęć dzieci nauczyły się skąd się biorą produkty ekologiczne, dlaczego warto je wybierać, jakie są zalecenia zdrowego stylu życia oraz jak przestrzegać zasad higieny. Bardzo korzystne dla dzieci biorących udział w programie było to, iż każdy przedszkolak dostał swój pakiet edukacyjny. Każda część zawiera ogólną charakterystykę zagadnienia, szczegółowe cele profilaktyki oraz procedury ich realizacji.

- Organizacja i prowadzenie działań związanych ze „Światowym Dniem Zdrowia”, którym celem jest zwrócenie szczególnej uwagi na najbardziej istotne problemy zdrowotne społeczeństw na świecie.

Ewaluacja

Program zakłada ewaluację, która w przypadku kształtowania odpowiednich postaw możliwa jest tylko w niepełnym zakresie (postawy dzieci kształtowane są nie tylko w przedszkolu). Częściową odpowiedź na pytanie czy podjęte działania wpłynęły na postawy dzieci możemy uzyskać przez:

- obserwację zachowań dzieci w różnych sytuacjach,
- rozmowy i wywiady z dziećmi, rodzicami, nauczycielami,
- analizę arkuszy obserwacji poszczególnych dzieci,
- analizę wytworów pracy dzieci i stopnia ich zaangażowania w proponowane formy promujące zdrowy styl życia,
- analizę ankiet dla nauczycieli i rodziców.

KONTAKTY Z DOROSŁYMI

Przedszkole od najwcześniejszych lat powinno uczyć dzieci oceniać okoliczności i elementy niebezpieczeństw, uczyć jak unikać niebezpiecznych sytuacji lub jak z nich wybrnąć, kiedy już zaistnieją oraz kształtować umiejętność mówienia "nie" i postawę ograniczonego zaufania wobec osób nieznanymi.

Małe doświadczenie życiowe, niewielki zasób wypróbowanych technik radzenia sobie z problemami oraz niewykształcone, asertywne zachowania w trudnych, niecodziennych sytuacjach powodują, że dzieci pozostają bardzo często w sytuacjach bezpośredniego zagrożenia zdrowia i życia i są bezradne wobec problemów.

Bezpieczeństwo i zdrowie dziecka to jedne z podstawowych zadań, przed którymi stają rodzice i nauczyciele. W przypadku małych dzieci wszelkie działania służą eliminowaniu zagrożeń i niebezpieczeństw. Jednakże rozwój dziecka i jego samodzielność stawia przed nami nowe wymagania i konieczność wyposażania go w umiejętność przewidywania niebezpieczeństw i zagrożeń, unikania ich, a jeśli zaistnieją - w zdolność radzenia sobie z trudną sytuacją.

Cele szczegółowe:

- dostarczenie wiedzy o zagrożeniach,
- wyposażenie dzieci w umiejętność radzenia sobie w trudnej sytuacji,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa,
- wytrenowanie ważnej umiejętności skutecznego odmawiania (asertywność),
- zwiększenie poczucia własnej wartości,
- nabycie umiejętności rozpoznawania i nazywania uczuć swoich i innych ludzi,
- przestrzeganie zakazu wychodzenia z przedszkola z osobą nieznaną,
- przestrzeganie zakazu próbowania słodyczy otrzymanych od osób nieznanymi,
- rozwijanie umiejętności interpersonalnych,

Zadania do realizacji:

1. Poszerzenie wiedzy na temat praw dziecka.
2. Promowanie postaw asertywnych.
3. Kształtowanie umiejętności życiowych.

Przykładowe formy realizacji:

1. „Uwaga-obcy”: nauka zachowań w przypadku zaczepiania przez osoby nieznane: ograniczone zaufanie do obcych dorosłych (np. teatrzyk kukiełkowy, słuchanie utworów literackich).

Treści:

- osoba zagrażająca bezpieczeństwu dziecka może wzbudzać zaufanie,
 - przedmioty, którymi się posługuje mogą wydawać się atrakcyjne (słodycze, zabawki).
2. Zajęcia na temat asertywności (z wykorzystaniem bajek).
 3. Rozmowy na temat zakazu wychodzenia z przedszkola z osobami obcymi.
 4. „Mój przyjaciel policjant”- spotkanie z funkcjonariuszem Policji.
 5. Cykl zajęć i rozmów z dziećmi na temat „złego dotyku”:
 - „Jak lubię a jak nie lubię być dotykany”.
 - „Kto może mnie oglądać lub dotykać, a komu nie wolno tego robić?”.
 - „Moje ciało- najbardziej prywatna własność”.
 6. „Mam prawo”- uświadamianie dzieciom ich praw (podczas zabaw, zajęć i rozmów).

7. Warsztaty dla nauczycieli: „Jak skutecznie informować dzieci o zagrożeniach”.
8. „Jestem kimś ważnym, wartościowym i potrzebnym” - zabawy i zajęcia kształtujące u dziecka poczucie własnej wartości.

Dziecko:

- wie, do kogo się zwrócić w trudnej sytuacji,
- potrafi być asertywne,
- umie troszczyć się o własne bezpieczeństwo,
- radzi sobie z przejawami złego zainteresowania ze strony dorosłych,
- zdaje sobie sprawę z zagrożeń,
- przestrzega zakazu przyjmowania słodyczy i innych rzeczy od osób obcych,
- potrafi rozróżnić, co jest dobre a co złe,
- potrafi powiedzieć „nie” w sytuacjach zagrożenia,
- umie szukać pomocy (zna numer telefonu na policję),
- potrafi rozmawiać z obcymi przez telefon i domofon, grzecznie i stanowczo odmawia wpuszczenia obcych do domu.

BEZPIECZEŃSTWO NA DRODZE

Obowiązek przygotowania dziecka do uczestnictwa w ruchu drogowym spoczywa na rodzicach, opiekunach i nauczycielach przedszkoli. Wiek przedszkolny jest najbardziej właściwy do wyrabiania u dzieci umiejętności, nawyków koniecznych w późniejszym ich życiu. Jest to również dogodny moment rozpoczęcia edukacji drogowej, niezbędnej do bezpiecznego poruszania się po drogach.

Cele szczegółowe:

- wyposażenie dzieci w niezbędne umiejętności warunkujące radzenie sobie w napotkanych sytuacjach trudnych,
- wdrażanie do właściwego zachowania się w ruchu drogowym,
- zapoznanie się z nazwami i znaczeniem znaków drogowych,
- poznanie pracy funkcjonariuszy policji,
- kształtowanie umiejętności zwracania się do policjanta w trudnych sytuacjach,

- doskonalenie umiejętności zapamiętywania numerów alarmowych.

Zadania do realizacji:

1. Policjant nasz przyjaciel.
2. Bezpieczne zachowanie na drodze (pory dnia i roku).
3. Podstawowe zasady poruszania się po drogach.
4. Numery alarmowe.

Dziecko:

- zna swoją drogę do przedszkola,
- potrafi bezpiecznie poruszać się po drodze,
- stosuje pięć zasad przechodzenia przez jezdnie,
- stosuje się do sygnalizacji świetlnej,
- zna wybrane znaki drogowe,
- zna zawód policjanta,
- rozumie konieczność zwracania się do policjanta w trudnych sytuacjach,
- zna zagrożenia wynikające ze złych warunków atmosferycznych w różnych porach roku,
- rozumie konieczność stosowania elementów odblaskowych,
- umie kulturalnie zachować się w środkach komunikacji publicznej,
- ustępuje miejsca osobom starszym i niepełnosprawnym,
- rozumie pojęcie „uczestnik ruchu drogowego”,
- zna i rozumie podstawowe przepisy ruchu drogowego,
- zna numery alarmowe,
- umie wykorzystać zdobyte wiadomości i umiejętności.

BEZPIECZEŃSTWO WŁASNE I INNYCH NA TERENIE PRZEDSZKOLA.

Bezpieczeństwo odgrywa istotną rolę w życiu dziecka, zwłaszcza małego, w jego powolnym dochodzeniu do coraz to większej samodzielności i w uniezależnianiu się od otoczenia oraz osób dorosłych. Dziecko musi nauczyć się przewidywać i radzić sobie w sytuacjach zagrożenia poprzez właściwą ocenę niebezpieczeństwa. Pozostawiając dziecku możliwie dużo swobody, powinno się jak najwcześniej uświadomić mu różne zagrożenia, które mogą wystąpić w jego najbliższym otoczeniu. To nie tylko wdrażanie

go do przestrzegania zakazów i nakazów, ale przyzwyczajanie do „pewnych” ograniczeń jego wolności.

Cele szczegółowe:

- poznawanie zasad warunkujących bezpieczeństwo własne i innych na terenie przedszkola,
- przestrzeganie zakazu prowokowania sytuacji zagrażających bezpieczeństwu.

Zadania do realizacji:

1. Przestrzeganie przyjętych form zachowań.
2. Dbanie o własne zmysły i higienę układu nerwowego.
3. Dbanie o bezpieczeństwo własne i innych.

Przykładowe formy realizacji:

1. Organizowanie spotkań z przedstawicielami służby zdrowia.
2. Wykorzystywanie pomocy multimedialnych przedstawiających potrzebę przestrzegania zasad bezpieczeństwa.
3. Wykorzystywanie podczas zajęć historyjek obrazkowych, teatryków, opowiadań, literatury dziecięcej.
4. Utrwalanie wiedzy i umiejętności dziecka w zabawach ruchowych, tematycznych, dydaktycznych.

Dziecko:

rozumie że zachowania typu:

- rozumie konieczność takiego poruszania się na terenie przedszkola, aby nie zagrażało to bezpieczeństwu innych (np. bieganie tylko w ogrodzie lub w zabawach organizowanych przez nauczycielkę),
- sygnalizuje konieczność oddalenia się z miejsca zabaw czy zajęć,
- korzysta ze sprzętu i zabawek zgodnie z zasadami ich użytkowania,

- podstawianie nogi, spychanie z urządzeń, sypanie piaskiem w oczy itp. może zagrażać, bezpieczeństwu własnemu i innych przestrzega zakazu wkładania do nosa, uszu, gardła ciał obcych,
- bezpiecznie posługuje się przyborami np. nożyczki informuje nauczycielkę o sytuacjach zagrażających bezpieczeństwu, zarówno własnemu, jak i innych,
- potrafi porozumiewać się umiarkowanym tonem głosu,
- rozumie potrzebę odpoczynku i relaksu,
- wie, jakie są funkcje poszczególnych narządów zmysłu,
- nie bawi się zapalkami, lekarstwami, środkami chemicznymi, urządzeniami elektrycznymi, znalezionymi odpadkami czy nieużytkami np. zbite szkło, brudne opakowania.

ZDROWY STYL ŻYCIA

Promowanie zdrowego stylu życia warto rozpocząć jak najwcześniej – już w przedszkolu i włączać w te działania również rodziców dzieci oraz instytucje działające na rzecz edukacji. Albowiem tylko przy ich udziale możliwe jest w pełni skuteczne oddziaływanie na dzieci i stwarzanie im okazji do gromadzenia doświadczeń i kształtowania prozdrowotnych wyborów. Ważne jest, by działania domu i przedszkola były ujednolicone w stosunku do dziecka. Budowanie „świadomości prozdrowotnej” poprzez edukację oznacza nie tylko wzbogacanie wiedzy, ale i odpowiedzialność za własne zdrowie.

Dzieciństwo jest tym okresem w życiu człowieka, w którym kształtują się jego postawy determinujące aktualne i przyszłe zachowania dotyczące zdrowia. Utrwalone wówczas przyzwyczajenia i nawyki decydują o jego późniejszym stylu życia.

Zdrowy styl życia to dominacja właściwych zachowań sprzyjających zdrowiu, do których zaliczamy: odpowiednią aktywność ruchową, racjonalne żywienie, utrzymanie czystości ciała i otoczenia, zachowanie bezpieczeństwa, utrzymywanie właściwych relacji między ludźmi, nieuleganie nałogom, radzenie sobie ze stresem, umiejętność czerpania radości z życia.

Celem profilaktyki prozdrowotnej jest nie tylko przekazanie wiedzy o tym, co jest korzystne lub szkodliwe dla zdrowia, ale przede wszystkim rozwijanie umiejętności i nawyków, które pomogą skutecznie wykorzystać tę wiedzę.

Upowszechnienie wiedzy o zdrowiu i właściwych zachowaniach mu służących, promocja zdrowego stylu życia, to główne cele profilaktyki prozdrowotnej.

Podstawą dbałości dziecka o własne zdrowie powinna być koncentracja jego uwagi na własnym organizmie jako wartości. Wyposażenie wychowanków w elementarną wiedzę o człowieku i higienie życia, to kolejny cel tej profilaktyki. Dziecko w wieku przedszkolnym powinno znać konkretne zachowania, przyzwyczajenia i nawyki odnoszące się do tego, co nazywamy zdrowym stylem życia.

Pamiętajmy o tym, że dobry stan zdrowia dziecka warunkuje jego dobre samopoczucie, większą odporność organizmu oraz umożliwia mu systematyczne uczęszczanie do przedszkola, a także ułatwia zabawę i naukę.

Zadania do realizacji:

1. Higiena otoczenia.
2. Higiena osobista.
3. Kulturalne zachowanie się podczas posiłków i właściwe odżywianie.
4. Zapobieganie chorobom.
5. Aktywności ruchowa z profilaktyką wad postawy.

Dziecko:

- dba o własny wygląd,
- dba o wygląd otoczenia np. własna półeczka, sala dydaktyczna, szatnia, itd.,
- prawidłowo myje ręce i zęby, potrafi właściwie zachować się w łazience,
- samodzielnie korzysta z toalety,
- dba o czystość ciała i ubrania,
- samodzielnie posługuje się chusteczką do nosa,
- nie rozmawia z „pełną buzią”,
- prawidłowo posługuje się sztućcami,
- dba o estetykę stołu podczas jedzenia,
- je zdrowe produkty: mleko i jego przetwory, ciemne pieczywo, warzywa, owoce,
- przewycięża niechęć do niektórych pokarmów i potraw,
- rozumie znaczenie umiaru w jedzeniu słodczy,
- ubiera się odpowiednio do pogody,
- zna sposoby przeciwdziałania zarażeniu się chorobami: zasłania usta podczas kaszlu, a nos podczas kichania,

- bawi się i ćwiczy na dworze, chodzi na spacer i wycieczki, uprawia sport,
- hartuje organizm, wie jak zapobiegać zmarznięciu i przegrzaniu,
- nie zbiera nieznanym owoców i roślin,
- myje owoce i warzywa przed jedzeniem,
- myje ręce po korzystaniu z toalety oraz przed posiłkami,
- nie pije nieprzygotowanej wody,
- rozumie potrzebę stosowania szczepień (prelekcja pielęgniarki w przedszkolu),
- wie, jak ważny dla zdrowia ludzi jest zawód lekarza (wycieczka do gabinetu lekarskiego),
- rozumie potrzebę kontrolowania i leczenia zębów (wycieczka do gabinetu stomatologicznego),
- wykonuje ćwiczenia organizowane w przedszkolu (przeciwdziałające wadom postawy oraz przeciw płaskostopiu),
- zgłasza dorosłym dolegliwości odczuwane przez siebie lub zauważone u innych,
- utrzymuje prawidłową postawę ciała.

AGRESJA I PRZEMOC

Agresja jest nieodłączną częścią naszego życia. Jeśli jednak przybiera ona formę pogardy dla człowieka prowadzi do przemocy oraz destrukcji, należy ją odrzucić. Z drugiej strony jest ona potrzebna, gdyż nikt w sposób trwały nie potrafiłby zwracać uwagi na swoje potrzeby, nie byłyby one zaspokajane. Nikt też nie czułby się dobrze w grupie, ponieważ nie znalazłby swojego miejsca.

Co oznacza pojęcie „agresja w przedszkolu? To nic innego jak: kłótnie, sprzeczki, przewiska, obraźliwe słowa, ciągnięcie za włosy, prowokacja, popychanie, bicie, szczypanie, gryzienie, kopanie, zabieranie i niszczenie zabawek, wyśmiewanie, drwienie, dokuczanie. Agresja to również brak przyzwolenia na przyłączenie się do zabawy, wykluczenie kogoś z rozmowy, zabawy, zemsta, groźba, dręczenie, onieśmianie.

Musimy się dokładnie przyjrzeć, aby stwierdzić, że nie istnieje agresja bez przyczyny, z czystej złośliwości czy też w obronie siebie i innych lub w celu przeforsowania swojej racji. Dziecko broni się, aby było jak najmniej ograniczone w swoim działaniu, broni się przed atakiem, broni przedmiotów i terytorium, broni pomysłów na zabawy i swoich planów, chce doświadczać i być samodzielne. Jest to naturalna potrzeba badania świata, potrzeba ruchu,

ciekawości. W przypadku agresywnego zachowania mamy do czynienia ze zwróceniem na siebie uwagi, osiągnięcia wpływów i uznania oraz zmiany istniejących okoliczności.

Dzieci wiedzą dobrze, że w agresji musi być umiar. Już małe dzieci czują się w grupie silniejsze, są gotowe wystąpić przeciwko pojedynczym osobom: obrażać je, wykluczyć, atakować siłą grupy. Widząc takie działanie, musimy reagować natychmiast. Zwrócić uwagę poszczególnym osobom na ich działanie i jego skutki. Agresja zawsze przeszkadza; naturalnie najbardziej tym, których dotyczy, ale również innym dzieciom, którym uniemożliwia zabawę i inne zajęcia. Agresja to podniesiony głos, krzyk, wybuch złości, potok wyzwisk, rękoczyn. Rzadko kiedy można zignorować takie zachowania. Ponieważ zakończenie nie jest możliwe do przewidzenia, dlatego trzeba zareagować. Nie pomoże tu strategia „Jutro o tym porozmawiamy, przypomnijcie mi o tym”. Konieczne w przypadku agresji jest działanie natychmiastowe.

Cele szczegółowe:

1. Korzystanie z pomocy i doradztwa nauczycielki w sytuacjach trudnych i konfliktowych. Umiejętności przeproszenia kolegi za niewłaściwe zachowanie.
2. Uczenie się samodzielnego, kulturalnego rozwiązywania zaistniałych konfliktów zgodnie z ustalonymi normami postępowania i przestrzegania podstawowej zasady, że nie wolno nikogo krzywdzić.
3. Rozwijanie umiejętności zgodnego współzycia i współdziałania z rówieśnikami i najbliższym środowiskiem oraz umiejętności polubownego rozwiązywania spraw konfliktowych i dochodzenia do kompromisu.
4. Sprzeciwianie się przemocy fizycznej wobec siebie i innych dzieci ze strony rówieśników i dorosłych.
5. Uświadamianie sobie, że przemoc (bicie, zabieranie zabawek, zmuszanie do jakichś czynności) jest rzeczą złą. Potępienie takiego zachowania.
6. Nabywanie umiejętności przeciwstawiania się złemu traktowaniu fizycznemu i psychicznemu ze strony innych.

Zadania do realizacji:

1. Uświadomienie złożoności otaczającego świata i czyhających zagrożeń.
2. Kształtowanie podstawowych powinności moralnych np. życzliwości, tolerancji, sprawiedliwości, odpowiedzialności.
3. Rozwijanie umiejętności rozróżniania dobra od zła.
4. Tworzenie więzi uczuciowej z rodziną i środowiskiem, w którym dziecko wzrasta.
5. Rozwijanie umiejętności polubownego rozwiązania spraw konfliktowych i dochodzenie do kompromisu.
6. Uświadomienie dzieciom swoich praw i obowiązków.

Przykładowe formy realizacji:

1. Omówienie Konwencji o Prawach Dziecka oraz zgromadzenie literatury dla dzieci oraz zbioru konspektów.
2. Przedstawienie Konwencji o Prawach Dziecka.
3. Z dziećmi o prawach dziecka - zajęcia.
4. Graficzne opracowanie plakatów "Prawa Dziecka" - wzbogacanie ich w zdjęcia z życia przedszkolnego i rodzinnego.
5. Wypracowanie wspólnie z dziećmi norm postępowania i powinności moralnych.
6. Wypracowanie przez radę pedagogiczną głównych wartości w pracy wychowawczej z dziećmi.
7. Współpraca z instytucjami gminnymi działającymi na rzecz przeciwdziałania przemocy i patologii - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
8. Spotkania z psychologiem i pedagogiem - pomoc dla dzieci znerwicowanych i agresywnych.
9. Warsztaty dla nauczycieli "Praca z dzieckiem nadpobudliwym".
10. Współpraca z poradnią psychologiczno-pedagogiczną.
11. Zakup pozycji pedagogicznych dotyczących ćwiczeń relaksacyjnych. Udział nauczycielek w kursach doształcających z zakresu pedagogiki zabawy i relaksacji, terapii pedagogicznej
12. Zorganizowanie wystawy prac plastycznych "Przemocy - nie!"

1. Rodzinny piknik - „Święto Pieczonego Ziemniaka” koncert muzyczno-edukacyjny pt. „Bezpieczne przedszkole”. Spotkanie integracyjne - pokazanie rodzicom, w jaki sposób można spędzić wolny czas ze swoim dzieckiem.
2. Prowadzenie zajęć dotyczących praw dziecka, przyjaźni, uczuć.
3. Nauka akceptowanych społecznie form pozbywania się, odreagowywania złości np.:
 - skrzynia złości lub pudełko z gazetami, które można gnieść do woli,
 - malowanie jaskrawymi farbami na dużych arkuszach papieru,
 - "ludzik złości" - skarpetka z namalowaną twarzą, do której można włożyć rękę i powiedzieć jej o swoim zdenerwowaniu,
 - przebiegnięcie się wzdłuż ogrodzenia,
 - uderzanie we wszystkie garnki i patelnie w kąciku złości,
 - wczłóganie się do namiotu złości i leżenie na poduszkach,
 - ustawienie obok siebie tabliczki nastroju, napis "złość", rysunek czarnej i czerwonej błyskawicy lub inny,
 - przypięcie do koszulki szczerzącego zęby psa, który ma sygnalizować "Uwaga, będę gryzł",
 - woreczek złości, w którym zamykamy złość.
4. Warsztaty dla rodziców:
 - „Jak reagować, gdy moje dziecko zachowuje się agresywnie”?
 - „Co normalne i nienormalne w zachowaniu mojego dziecka”? – wspomaganie rozwoju”.
5. Warsztaty terapeutyczne dla dzieci:
 - „Moja wielka złość” - dzieci poznają własne emocje i uczucia, uczą się, jak sobie z nimi poradzić, jak je pozytywnie wykorzystać,
 - „Strach ma wielkie oczy” - dzieci oswajają swój strach, uczą się, w jaki sposób przestraszyć swój strach, jak go wysłać w kosmos,
 - „Dobra ciotka Konwencja” - prawa dziecka, prawa człowieka, asertywność,
 - „Kto jest moim przyjacielem” - na podstawie bajki o Czerwonym Kapturku dzieci dowiadują się, jakie konsekwencje powoduje np. rozmowa z kimś obcym,

- „Jestem zły” - nie chodzi tutaj o awantury, ale o odegranie jej w zabawie przez dzieci, zainscenizowanie dzięki zręcznej motywacji złości, rozczarowania, rozpacz, radości itp. Możliwość wykrzyczenia całej swojej złości, pokazania rozczarowania, zatopienia się w smutku daje dzieciom dużą przyjemność. Przeżywają siebie jako głośne, silne, zasmucone i spontaniczne. To przeżycie zasila konto rozwijającej się pewności siebie. Takie ćwiczenia trzeba zasilać rozmową, pytaniami typu: kiedy się strasznie rozłościłeś, co wtedy zrobiłeś, czy było to dobre, a może nie było wcale dobre, czy zrobiłbyś to jeszcze raz, dlaczego tak lub nie? Można taką podróż odbyć do przygód książkowych bohaterów, gdzie często ukazane jest nieludzkie postępowanie.
6. Prowadzenie ćwiczeń i zabaw interakcyjnych, dotyczących sytuacji z życia codziennego, a także ćwiczenia uczące rozpoznawać przyczyny wściekłości i agresji, lepszego zrozumienia siebie i innych ludzi, budowania poczucia własnej wartości i silnej osobowości, nawiązywania nieagresywnych kontaktów, pokojowego rozwiązywania konfliktów.

Dziecko:

- zna zasady zachowania się w przedszkolu,
- zna wybrane prawa dziecka,
- zna różne sposoby na pokonywanie złości,
- umie nazwać i odróżnić formy agresji,
- umie reagować na przejawy agresji,
- umie nazwać swoje uczucia,
- potrafi utożsamić się z inną osobą,
- potrafi wyrazić swoją opinie w sposób przyjazny.

„GIMNASTYKA BUZI I JĘZYKA PRZEDSZKOLAKA” - PROGRAM PROFILAKTYKI LOGOPEDYCZNEJ ORGANIZOWANY W POSTACI PORANKÓW LOGOPEDYCZNYCH

W działalności placówek przedszkolnych, dużą wagę przywiązuje się do wszechstronnego rozwoju osobowości dziecka, a w tym również do rozwoju mowy. W rozwoju językowym dziecka niezmiernie ważnym jest oddziaływanie wielu czynników,

w szczególności należy podkreślić tu wpływ środowiska rodzinnego, przedszkola i pracy logopedy.

Na całokształt rozwoju dziecka i jego powodzenia szkolne w dużej mierze wpływa mowa. Jest ona atutem w nawiązywaniu kontaktów społecznych, daje możliwość precyzyjnej komunikacji, stanowi narzędzie w zdobywaniu informacji, pozwala na wyrażanie własnych sądów, uczuć i upodobań. Zdajemy sobie sprawę, jak przykre dla dziecka bywają następstwa wadliwej wymowy. Dziecko wyśmiewane przez kolegów lub nawet przez rodziców, którzy sądzą, że w ten sposób zmuszą lub zmobilizują je przez działania „na ambicje” do dobrej wymowy dość szybko traci zaufanie do otoczenia, zaczyna unikać rówieśników, traci zainteresowanie rozmowami, nie lubi odpowiadać na pytania, staje się małomówne.

Z obserwacji wynika, że do przedszkola przychodzą dzieci z dużymi brakami w zakresie wymawiania głosek i budowania wypowiedzi ustnych. Ponad 70% dzieci mówi niedbale, niewyraźnie, krzykliwie lub cicho, przez nos lub przez zęby, „połykając” końcowe głoski w wyrazach, mówią na wdechu. Nie zawsze są to wady wymowy, ponieważ wynikają one z nieukończonego jeszcze rozwoju mowy. Jednakże bardzo często obserwujemy przedłużanie się u dzieci tego etapu. Jeżeli nie zapewnimy im szczególnych form pomocy, to będą miały problemy. Początkowo nieznaczne trudności, jeśli nie są usunięte w porę, utralają się i z czasem stają się wadami wymowy. Ćwiczenia usprawniające motorykę narządów mowy: język, wargi i podniebienie przygotowują dziecko do prawidłowego mówienia.

Dziecku wystarczy wytłumaczyć i pokazać zasady prawidłowej artykulacji poszczególnych głosek, a następnie trochę z nim poćwiczyć poprzez zabawę, by nie miało problemów z ich poprawną wymową. Wady wymowy i zaburzenia mowy, dostrzeżone przez nauczycieli, mogą być usunięte w trakcie dobrze prowadzonych działań profilaktycznych. Ciekawym rozwiązaniem byłoby organizowanie poranków logopedycznych- jedna nauczycielka proponuje np. w poniedziałek dla wszystkich grup wiekowych ćwiczenia, które powtarzane byłyby w grupach przez cały rok.

Sprawne funkcjonowanie narządów mowy, to warunek prawidłowego wymawiania wszystkich głosek. Wymawianie każdej głoski wymaga zaangażowania się narządów artykulacji i innych mięśni. Gimnastyka narządów artykulacji umożliwia usuwanie licznych zaburzeń mowy, o ile ich przyczyną nie są uszkodzenia organiczne, a także może być wykorzystywana w usprawnianiu narządów artykulacji dzieci "źle" mówiących, z opóźnieniem rozwoju mowy, "źle" słyszących oraz w celach profilaktycznych.

Wyrazistość wymowy, o którą wśród dzieci bardzo trudno, zależy przede wszystkim od sprawności mięśni narządów artykulacji. Z obserwacji wynika, że w większości zwraca się uwagę na sam fakt mówienia, mniej zaś na jakość wymowy.

Cele szczegółowe:

1. Likwidowanie u dzieci błędów wymowy i jej doskonalenie,
2. Rozwijanie i doskonalenie procesów analizy słuchowej,
3. Usuwanie przyczyn niechęci do mówienia, a tym samym nawiązywanie słownych kontaktów społecznych,
4. Umożliwienie wyrażania się w różnych formach ekspresji słownej kształcącej mowę i myślenie,
5. Rozwijanie sprawności narządów mowy, artykulacji i fonacji, słuchu fonemowego,
6. Rozwijanie komunikacji językowej dziecka, wzbogacanie słownictwa, poprawności gramatycznej i stylistycznej wypowiedzi,
7. Rozwijanie sprawności językowej łącznie z kształtowaniem innych funkcji psychicznych, jak: logiczne myślenie, spostrzegawczość, pamięć, wyobraźnia i uwaga.

Cele uzyskamy poprzez prowadzenie od najmłodszych lat systematycznych ćwiczeń w formie zabaw, bo ta forma pracy jest dzieciom najbliższa. Uwzględnić należy, więc ćwiczenia prawidłowego oddechu, procesów analizy słuchowej, ćwiczeń narządów mowy oraz artykulacji.

Dzieci mają naturalną skłonność do wielokrotnego powtarzanie ulubionych zabaw. Jeśli więc potraktujemy ćwiczenia jako zabawę, będą one dla dziecka prawdziwą przyjemnością. Rola dorosła polega na pokazaniu poprawnie wykonanego ćwiczenia i zachęcaniu dziecka do pracy przez chwalenie za podejmowany wysiłek, choćby efekty nie były od razu widoczne. Lepiej ćwiczyć krótko, ale częściej 3-4 minut z 3-latkami, do 10 ze starszymi dziećmi. Czas trwania i liczbę powtórzeń należy dostosować do potrzeb oraz możliwości dzieci. Ćwiczenia zaczynamy od najprostszych stopniowo zwiększając ich trudność. Wykorzystujemy naturalne okazje, aby pogimnastykować aparat mowy.

Realizacja całego programu przewidziana jest w ciągu roku szkolnego. Poszczególne jego elementy realizowane są:

- codzienne: 5 minutowe ćwiczenia buzi i języka,
- badania przesiewowe - 2 razy w roku.

Bardzo ważne, jeśli nie najważniejsze miejsce w hierarchii owych działań profilaktycznych zajmuje bez wątpienia współpraca z domem rodzinnym dziecka. Kontakt z rodzicami mogą odbywać się poprzez:

- rozmowy okazjonalne,
- rozmowy planowane z udziałem logopedy (na które zapraszamy rodziców),
- zajęcia otwarte z udziałem rodziców,
- informacje dla rodziców w kąciku logopedycznym (są to ogólne informacje dotyczące rozwoju mowy dziecka w wieku przedszkolnym, informacje dotyczące możliwości kontaktu z logopedą itp.),
- specjalna „kieszonka” w kąciku logopedycznym (w której umieszczone są ulotki dla rodziców o tematyce logopedycznej, materiały zawierające np. ćwiczenia usprawniające narządy artykulacyjne, ale również zabawy-ćwiczenia dla dzieci),
- zebrania grupowe z rodzicami (podczas których następuje tzw. pedagogizację rodziców na wybrane tematy).

Zadania w ramach programu "Gimnastyka buzi i języka przedszkolaka " realizowane będą według niżej przedstawionego harmonogramu:

1. Szkolenie o tematyce " Przedstawienie problemu występowania wymowy u dzieci przedszkolnych" – nauczyciele - wrzesień/październik.
2. Badania przesiewowe oceniające sprawność narządów mowy- dzieci wrzesień/październik.
3. Warsztaty prezentujące metody i formy pracy według programu- nauczyciele- październik.
4. Domowe zabawy logopedyczne", broszury podnoszące poziom wiedzy rodziców z zakresu logopedii - cały rok szkolny.
5. Systematyczne powtarzanie ćwiczeń w trakcie codziennych sytuacji edukacyjnych - dzieci- jak najczęściej.
6. Kontrolne badanie przesiewowe -dzieci- czerwiec.
7. Konsultacje logopedyczne –logopeda- nauczyciel - rodzice -w miarę potrzeb.
8. Podsumowanie realizacji programu profilaktycznego i osiągniętych przez dzieci efektów -nauczyciele –czerwiec.

Każde spotkanie z dziećmi zawiera zabawy i ćwiczenia logopedyczne

Wśród metod pracy przeważają metody:

- demonstracyjna,
- naśladownictwa,

Natomiast głównymi elementami zabawy są ćwiczenia:

- oddechowe, których zadaniem jest pogłębienie oddechu, wydłużenie fazy wydechowej, rozruszanie przepony i usuwanie nadmiernego napięcia mięśniowego,
- fonacyjne, które mają na celu doskonalenie umiejętności kierowania własnym głosem i ochronę aparatu artykulacyjnego przed nadmiernym obciążeniem,
- sprawności narządów mowy, których celem jest wypracowanie zręcznych i celowych ruchów tych narządów, a także wypracowania czucia ruchu i położenia narządów artykulacyjnych,
- artykulacyjne, czyli kształtowanie dźwięków za pomocą języka, zębów, żuchwy, warg i podniebienia w celu uzyskania wyrazistej artykulacji głosek,
- słuchu fonemowego, których celem jest kształcenie umiejętności różnicowania dźwięków mowy, a także dokonywania ich analizy i syntezy. Zakres owych ćwiczeń obejmuje także: ćwiczenia rytmizujące, zabawy dźwiękonaśladowcze, zabawy logarytmiczne, ćwiczenia słownikowe.

Bezpośrednią formą działania z zakresu profilaktyki logopedycznej są prowadzone grupowe ćwiczenia logopedyczne. Biorą w nich udział wszystkie dzieci. Ćwiczenia te mają na celu wspomaganie rozwoju mowy. Zajęcia odbywają się w formie zabawowej, stopień trudności oraz zakres ćwiczeń dostosowany jest do danej grupy wiekowej. Zajęcia odbywają się przy muzyce lub z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych, maskotek, pacynek, piórek, wstążek, chrupek, ryżu preparowanego, itd. Możliwości są tu właściwie nieograniczone.

Dzieci lubią te zabawy logopedyczne i często dodatkowo otrzymują na zakończenie zajęć „zadania domowe”, np. aby w domu przed lustrem codziennie wykonywały trzy dowolne, zapamiętane z zajęć ćwiczenia języka. Jeżeli choć kilkoro dzieci kończących swą edukację w przedszkolu po wakacjach nie trafi do logopedy to znaczy że przedstawione działania z zakresu profilaktyki logopedycznej spełniają swoją rolę.

Zajęcia organizowane są według cyklu:

1. Krótkie wprowadzenie do zajęć:

- rozwiązywanie zagadek,
- ułożenie historyjki obrazkowej,
- wysłuchanie piosenki,
- wysłuchanie wiersza,
- opowiadanie,
- rozmowa kierowana,

2. Ćwiczenia właściwe:

- oddechowe,
- fonacyjne,
- narządów mowy,
- artykulacyjne,
- słuchu fonemowego,
- logarytmiczne,
- relaksacyjne,
- muzyczne,

3. Zakończenie:

- zabawa ruchowa,
- nauka wierszyka z elementami ruchu,
- nauka piosenki.

Efektami realizacji programu profilaktyki logopedycznej jest wyeliminowanie wad wymowy, a tym samym trudności w nauce, które z reguły idą w parze z zaburzeniami wymowy i komunikacji językowej u dzieci. A także usprawnienie narządów artykulacyjnych i prawidłowy oddech przeponowo - brzuszny.

Przykładowy roczny plan pracy w przedszkolu z zakresu profilaktyki logopedycznej "Gimnastyka buzi i języka przedszkolaka"

1. Szkolenie dla nauczycieli o tematyce " Przedstawienie problemu występowania wymowy u dzieci przedszkolnych ".

2. Zapoznanie rodziców z aspektem rozwoju mowy dziecka na zebraniu organizacyjnym oraz przedstawienie im podstaw programowych dla przedszkola, oraz programu profilaktyki logopedycznej "Gimnastyka buzi i języka przedszkolaka".
3. Warsztaty dla nauczycieli prezentujące metody i formy pracy według programu "Gimnastyka buzi i języka przedszkolaka".
4. Zebranie- warsztaty dla rodziców z udziałem logopedy pt. "Domowe zabawy logopedyczne".
5. Indywidualne spotkania rodziców z nauczycielką grupy w celu wymiany spostrzeżeń i omówienia rozwoju wymowy dziecka w tym zakresie lub konsultacje z logopedą.
6. Badania przesiewowe oceniające sprawność narządów mowy oraz zdiagnozowanie logopedyczne dzieci i udostępnienie wyników badań zainteresowanym.
7. Objęcie opieką logopedyczną dzieci z wielorakimi zaburzeniami mowy na terenie poradni - udzielanie rodzicom porad i wskazówek.
8. Systematyczna realizacja zabaw logopedycznych według założeń programu profilaktyki logopedycznej "Gimnastyka buzi i języka przedszkolaka" we wszystkich grupach przedszkolnych.
9. Systematyczne powtarzanie ćwiczeń w trakcie codziennych zajęć edukacyjnych w przedszkolu.
10. Udział rodziców w zajęciach otwartych, zorganizowanych przez nauczycielki grup, dotyczących rozwoju językowego dziecka, omówienie tych zajęć i wysunięcie wspólnych wniosków i spostrzeżeń.
11. Udostępnienie rodzicom wykazu literatury dotyczącej rozwoju mowy dziecka.
12. Kontrolne badanie logopedyczne określonych dzieci, po zakończeniu cyklu spotkań.
13. Podsumowanie realizacji programu profilaktycznego i osiągniętych przez dzieci efektów.

Realizacja programu profilaktyki Gminnego Przedszkola w Brudzewie odbywa się przy współpracy z organizacjami i instytucjami wspomagającymi dzieci i rodzinę:

- Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Turku,
- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Turku,
- Ośrodkiem Zdrowia „ Help-Med” w Brudzewie,
- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Brudzewie,
- Policją.

Dwa razy w roku na podstawie badań dyrektor przedszkola dokonuje analizy na podstawie zebranych informacji i przedstawia Radzie Pedagogicznej. Na tej podstawie formułowane są wnioski do dalszej pracy.